

U S T A W A

z dnia.....

o oznakowaniu produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych oraz o zmianie niektórych innych ustaw^{1),2)}

Art. 1. Ustawa określa:

- 1) zasady stosowania oznakowania „wolne od GMO”;
- 2) rodzaje artykułów rolno-spożywczych w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1604, 1961, 1948 i 2007 oraz z 2017 r. poz. 624), które mogą być oznakowane jako „wolne od GMO”;
- 3) obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu artykuły rolno-spożywcze z oznakowaniem „wolne od GMO”.

Art. 2. 1. Przez oznakowanie „wolne od GMO” rozumie się oznakowanie z użyciem określenia „wolne od GMO” lub pochodnej tego określenia, również w języku innym niż język polski, lub z użyciem znaku graficznego lub umieszczenie informacji opisowej na opakowaniu, etykiecie lub w dokumentacji towarzyszącej artykułowi rolno-spożywczemu, albo przez kombinację tych sposobów.

2. W przypadku artykułów rolno-spożywczych, o których mowa w art. 3, oferowanych do sprzedaży bez opakowania lub w przypadku pakowania takich artykułów na życzenie konsumenta w pomieszczeniu sprzedaży, informację o tym, że jest to artykuł rolno-spożywczy z oznakowaniem „wolne od GMO” podaje się w miejscu sprzedaży na wywieszce dotyczącej

¹⁾ Niniejsza ustawa wymaga notyfikowania Komisji Europejskiej, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597), które wdraża dyrektywę 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. Urz. WE L 204 z 21.07.1998, str. 37, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 20, str. 337, z późn. zm.).

²⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych oraz ustawę z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej.

danego artykułu rolno-spożywczego lub w inny sposób w miejscu dostępnym bezpośrednio konsumentowi.

3. Oznakowanie „wolne od GMO” nie może sugerować, że nieobecność organizmów genetycznie zmodyfikowanych w artykule rolno-spożywczym lub niewykorzystywanie organizmów genetycznie zmodyfikowanych w procesie wytwarzania takich artykułów wpływa na jego szczególne właściwości, cechy organoleptyczne lub odżywcze, lub że wpływ takich artykułów na zdrowie lub środowisko jest korzystniejszy niż wpływ podobnych artykułów bez oznakowania „wolne od GMO”.

4. Stosowanie oznakowania „wolne od GMO” jest dobrowolne i stanowi dodatkowe wymaganie dotyczące wprowadzanych do obrotu artykułów rolno-spożywczych, o którym mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych.

Art. 3. 1. Oznakowanie „wolne od GMO” może być stosowane wyłącznie w przypadku artykułów rolno-spożywczych będących:

- 1) produktami pochodzenia roślinnego albo przetworzonymi produktami pochodzenia roślinnego niezmodyfikowanymi genetycznie, dla których istnieją odpowiedniki, które zostały wpisane jako genetycznie zmodyfikowana żywność lub pasza do rejestru genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy, prowadzonego przez Komisję Europejską na podstawie art. 28 rozporządzenia (WE) nr 1829/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy (Dz. Urz. UE L 268 z 18.10.2003, str. 1, z późn. zm.³⁾; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 13, t. 32, str. 432, z późn. zm.³⁾), zwanego dalej „rozporządzeniem 1829/2003”;
- 2) produktami pochodzenia zwierzęcego, które zostały pozyskane ze zwierząt lub pochodzą od zwierząt, w żywieniu których nie były stosowane pasze genetycznie zmodyfikowane w rozumieniu art. 2 pkt 7 rozporządzenia nr 1829/2003, zwane dalej „paszami genetycznie zmodyfikowanymi”, i proces żywienia tych zwierząt jest udokumentowany;
- 3) miodami.

2. W przypadku artykułów rolno-spożywczych, które w swoim składzie zawierają kilka składników, w tym składniki o których mowa w ust. 1, oznakowanie „wolne od GMO” może

³⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 368 z 23.12.2006, str. 99 oraz Dz. Urz. UE L 97 z 9.4.2008, str. 64.

być stosowane na tych artykułach wyłącznie w odniesieniu do składników, o których mowa w ust. 1.

3. Oznakowanie „wolne od GMO” może być stosowane również w przypadku produktów ekologicznych, które spełniają warunki określone w ust. 1 i 2, wytworzonych zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylającym rozporządzenie (EWG) nr 2092/91 (Dz. Urz. UE L 189 z 20.7.2007, str. 1, z późn. zm.⁴⁾) oraz rozporządzeniem Komisji (WE) nr 889/2008 z dnia 5 września 2008 r. ustanawiającym szczegółowe zasady wdrażania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych w odniesieniu do produkcji ekologicznej, znakowania i kontroli (Dz. Urz. UE L 250 z 18.9.2008, str. 1, z późn. zm.⁵⁾).

Art. 4. 1. Jeżeli miód lub składniki roślinne wykorzystywane do wytwarzania artykułów rolno-spożywczych, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1 i 3, pochodzą z państwa, w którym jest dozwolona uprawa roślin genetycznie zmodyfikowanych, oznakowanie „wolne od GMO” stosuje się dla wytworzonych artykułów, jeżeli miód lub składniki roślinne nie zawierają modyfikacji genetycznych.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, brak modyfikacji genetycznych potwierdza się świadectwem jakości handlowej, o którym mowa w art. 31 ust. 4 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych.

Art. 5. 1. Oznakowania „wolne od GMO” nie stosuje się w przypadku:

- 1) artykułów rolno-spożywczych będących produktami pochodzenia zwierzęcego, pochodzących ze zwierząt lub od zwierząt, których proces żywienia nie jest udokumentowany;

⁴⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 264 z 3.10.2008, str. 1 oraz Dz. U. UE L 158 z 10.6.2013, str. 1.

⁵⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 337 z 16.12.2008, str. 80, Dz. Urz. UE L 204 z 6.8.2009, str. 15, Dz. Urz. UE L 84 z 31.3.2010, str. 19, Dz. Urz. UE L 96 z 9.4.2011, str. 16, Dz. Urz. UE L 113 z 3.5.2011, str. 1, Dz. Urz. UE L 41 z 15.2.2012, str. 5, Dz. U. UE L 71 z 9.3.2012, str. 42, Dz. Urz. UE L 154 z 15.6.2012, str. 12, Dz. Urz. UE L 118 z 30.4.2013, str. 5, Dz. Urz. UE L 158 z 10.6.2013, str. 74, Dz. Urz. UE L 283 z 25.10.2013, str. 15, Dz. Urz. UE L 343 z 19.12.2013, str. 29, Dz. Urz. UE L 106 z 9.4.2014, str. 7, Dz. Urz. UE L 230 z 1.8.2014 str. 10, Dz. Urz. UE L 365 z 19.12.2014. str. 97 oraz Dz. Urz. UE L 116 z 30.4.2016, str. 8.

- 2) artykułów rolno-spożywczych będących produktami pochodzenia zwierzęcego, pochodzących ze zwierząt lub od zwierząt, których proces żywienia jest udokumentowany i które były żywione paszami genetycznie zmodyfikowanymi;
 - 3) artykułów rolno-spożywczych, które zgodnie z rozporządzeniem 1829/2003 i rozporządzeniem (WE) nr 1830/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. dotyczącym śledzenia i etykietowania genetycznie zmodyfikowanych organizmów oraz śledzenia żywności i pasz wyprodukowanych z organizmów zmodyfikowanych genetycznie i zmieniającym dyrektywę 2001/18/WE (Dz. Urz. UE L 268 z 18.10.2003, str. 24, z późn. zm.⁶⁾; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 13, t. 32, str. 455, z późn. zm.⁶⁾) znakuje się jako genetycznie zmodyfikowaną żywność lub genetycznie zmodyfikowaną paszę;
 - 4) artykułów rolno-spożywczych, które zgodnie z warunkami określonymi w art. 12 ust. 2 i art. 24 ust. 2 rozporządzenia 1829/2003 nie podlegają obowiązkowi znakowania jako genetycznie zmodyfikowana żywność lub genetycznie zmodyfikowana pasza;
 - 5) żywych zwierząt.
2. Przepis ust. 1 pkt 1 nie dotyczy miodów.

Art. 6. Producent w rozumieniu art. 3 pkt 9 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, artykułów rolno-spożywczych z oznakowaniem „wolne od GMO” jest obowiązany w zakresie swojej działalności:

- 1) zapewnić na każdym etapie produkcji, przetwarzania, pakowania i dystrybucji identyfikację danego artykułu rolno-spożywczego oraz wszystkich składników i surowców wykorzystywanych do jego wytworzenia;
- 2) posiadać systemy i procedury identyfikujące podmioty, które dostarczyły mu takie artykuły lub składniki i surowce wykorzystywane do ich wytworzenia;
- 3) przez rok od dnia upływu terminu przydatności do spożycia albo daty minimalnej trwałości danego artykułu rolno-spożywczego dysponować dokumentami potwierdzającymi brak zastosowania w tym artykule organizmów genetycznie zmodyfikowanych.

⁶⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 311 z 21.11.2008, str. 1.

Art. 7. W ustawie z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1604, 1961, 1948 i 2007 oraz z 2017 r. poz. 624) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 17 w ust. 1 w pkt 1 w lit. i średnik zastępuje się przecinkiem i dodaje się lit. j w brzmieniu:
„j) kontrola artykułów rolno-spożywczych z oznakowaniem „wolne od GMO”, o którym mowa w ustawie z dnia..... o oznakowaniu produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. poz.....);”;
- 2) w art. 29 w ust. 1 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:
„Wykonując zadania, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 1 lit. a i e-j, wojewódzki inspektor, w drodze decyzji, może:”.

Art. 8. W ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1077, 1948 i 1961) w art. 3 w ust. 2 w pkt 5 w lit. c po wyrazach „stosowaniem pasz” stawia się przecinek i dodaje wyrazy „w tym pasz z oznakowaniem „wolne od GMO””.

Art. 9. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

NACZELNIK WYDZIAŁU

Małgorzata Woźniak

MINISTER
Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Krzysztof Jurgiel

PODSEKRETARZ STANU

Jwa Lech

Wz. Dyrektora Departamentu
Krzysztof Amaczyński

ZASTĘPCA DYREKTORA
DEPARTAMENTU HODOWLI I OCHRONY ROŚLIN

DEPARTAMENTU
LEGISLACYJNEGO

Dyrektor Departamentu
Prawno-Legislacyjnego

Gorzowski

Grzegorz Wykowski

DYREKTOR DEPARTAMENTU
Hodowli i Ochrony Roślin

Bogusław Rzeźnicki

Uzasadnienie

Opracowanie przepisów umożliwiających oznakowanie produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych jest odpowiedzią na postulaty społeczeństwa domagającego się prawa wyboru.

W świetle dyskusji społecznej dotyczącej organizmów genetycznie zmodyfikowanych, która cyklicznie pojawia się wraz z każdą inicjatywą ustawodawczą w tym obszarze, nasilają się też apele, aby dać konsumentom prawo wyboru przy zakupie produktów żywnościowych ze względu na informację, czy w danym produkcie występuje modyfikacja genetyczna i czy w procesie wytwarzania produktów były wykorzystywane organizmy genetycznie zmodyfikowane. Niniejsze podyktowane jest utrzymującą się wciąż niepewnością i obawami co do długofalowego wpływu genetycznych modyfikacji na zdrowie ludzi. Organizacje pozarządowe regularnie przeprowadzają kampanie społeczne, w wyniku których uzyskuje się wyniki pokazujące, że 65% Polaków jest za wprowadzeniem zakazu upraw GMO (badania CBOS Polacy o bezpieczeństwie żywności i GMO, Warszawa 2013), 56,8% Polaków mając wybór, wybrałoby produkt pochodzący od zwierząt karmionych paszą bez GMO (badanie Millward Brown, Polacy o GMO, 2013)¹⁾. Wskazane dane pochodzą z projektu „Chcemy wiedzieć – projekt partycypacji obywateli na rzecz wprowadzenia systemu znakowania żywności „wolnej od GMO”, który jest dorobkiem Instytutu Spraw Obywatelskich, i z którego jednoznacznie wynika, że konsument domaga się zapewnienia czytelnego systemu znakowania żywności „wolnej od GMO”

Znakowanie „wolne od GMO” jest też działaniem uzupełniającym dla realizowanych przez resort rolnictwa prac na rzecz zwiększenia udziału krajowego białka roślinnego bez GMO w produkcji pasz. Od roku 2010 Rząd realizuje programy wsparcia produkcji roślin białkowych, lecz zainteresowanie przemysłu paszowego krajowym białkiem jest wciąż nieznaczne. Przyczyn małego zainteresowania rodzimymi źródłami białka upatruje się w dominującej obecności na krajowym rynku paszowym, konkurencyjnej pod względem jakościowym oraz marketingowym, importowanej śruty sojowej, która w blisko 100% jest zmodyfikowana genetycznie, a przez to brakiem popytu na rynku paszowym na nasiona

¹⁾ Raport „Znakowanie żywności wolnej od GMO” propozycja dla Polski, raport przygotowany w ramach inicjatywy „Wolne od GMO? Chcę wiedzieć” podczas realizacji projektu „Chcemy wiedzieć – projekt partycypacji obywateli na rzecz wprowadzenia systemu znakowania żywności wolnej od GMO” przez Federację Zielonych – Grupę Krakowską i Instytut Spraw Obywatelskich. Rok 2015.

krajowych roślin strączkowych jako źródła białka paszowego. Uzyskanie niezbędnych ilości krajowego białka paszowego, które mogłyby wzbudzić zainteresowanie przemysłu paszowego (jednorodne partie), wymaga podjęcia działań organizacyjnych i marketingowych. Jednym z nich jest wprowadzenie przepisów o znakowaniu „wolne od GMO”. Umożliwienie producentom wytwarzania i wprowadzania na rynek żywności pochodzenia zwierzęcego oznakowanej w sposób wskazujący, że w produkcji nie były stosowane pasze genetycznie zmodyfikowane, spowoduje zwiększenie zapotrzebowania na krajowe pasze wolne od GMO, szczególnie na rynkach lokalnych. Wskazują na to wyniki programu wieloletniego Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, realizowanego w latach 2011- 2015 „Ulepszanie krajowych źródeł białka roślinnego, ich produkcji, systemu obrotu i wykorzystania w paszach”.

Mając na uwadze, że konsumenci domagają się znakowania dotyczącego pochodzenia produktów, gdyż chcą wiedzieć, czy w procesie wytwarzania produktów były wykorzystywane organizmy genetycznie zmodyfikowane, a także mając na uwadze wzmocnienie działań rządowych, które umożliwią zwiększenie krajowej produkcji białka roślinnego na cele paszowe, opracowane zostały przepisy ustawy, które będą regulowały zasady oznakowania produktów jako „wolne od GMO”.

Produkty, które miałyby wejść w system takiego znakowania, to przede wszystkim produkty pochodzenia roślinnego oraz przetworzone produkty pochodzenia roślinnego, które nie są modyfikowane genetycznie, a które mają odpowiedniki modyfikowane genetycznie dopuszczone do obrotu na rynku UE (tj. kukurydza, rzepak, soja), produkty pochodzące od zwierząt karmionych paszami bez GMO a powstałych np. na bazie rodzimego białka roślinnego (np. mięso, mleko, jaja, sery), miody oraz produkty ekologiczne. W przypadku produktów roślinnych umożliwienie znakowania „wolne od GMO” tylko tych produktów, które mają odpowiedniki modyfikowane genetycznie dopuszczone do obrotu na rynku UE wynika z faktu, że dla takich produktów istnieje możliwość weryfikacji laboratoryjnej materiału roślinnego na obecność GMO. Dopuszczenie możliwości znakowania „wolne od GMO” na pozostałych produktach roślinnych, które nie mają takich odpowiedników i nie ma w obrocie na rynku wspólnotowym takich produktów (np. jabłka, marchew, sałata, pszenica) spowoduje wprowadzenie konsumenta w błąd, poprzez fałszywe wskazanie, że rynek spożywczy jest pełen produktów genetycznie zmodyfikowanych. Dodatkowo służby kontrolne nie będą w stanie poprzez badania laboratoryjne udowodnić, że produkt taki rzeczywiście nie jest modyfikowany

genetycznie, pomimo że nie będzie w nim śladów modyfikacji, gdyż nie ma dla takich produktów wzorców porównawczych.

Prawo UE nakłada bezwzględny obowiązek znakowania produktów GMO. W świetle prawa UE produktem GMO jest produkt, który zawiera 0,9% i powyżej domieszki GMO. Jeśli obecność ta jest przypadkowa lub technicznie nieunikniona i zawartość GMO jest poniżej poziomu 0,9% – produkty nie muszą być znakowane. Nie znakuje się również produktów pochodzenia zwierzęcego od zwierząt karmionych paszami GMO, gdyż zgodnie z badaniami naukowymi zmodyfikowane DNA nie przechodzi do organizmu zwierzęcego, tym samym produkt pochodzenia zwierzęcego nie jest GMO – wyłączony jest zatem z obowiązku znakowania. Tak sformułowane wymogi umożliwiają utworzenie znakowania „wolne od GMO”, które już od blisko 10 lat wykorzystuje kilka państw UE. Inicjatywa Rządu polskiego jest w tym zakresie zbieżna z działaniami tych państw. Przepisy regulujące znakowanie żywności wolnej od GMO funkcjonują z powodzeniem w Niemczech, Austrii, Francji, Górnym Tyrolu, we Włoszech, Słowenii, a od roku 2016 starają się również o nie Węgrzy. Rozwiązania ustawodawcze tych państw również były wyjściem naprzeciw oczekiwaniom konsumentów, którzy domagali się informacji o sposobie wytwarzania danego produktu oraz informacji, czy w procesie jego wytwarzania były wykorzystywane organizmy genetycznie zmodyfikowane. W procesie znakowania produktów jako „wolne od GMO” w wskazanych państwach, tj. Niemcy, Francja czy Austria, uczestniczą znane, międzynarodowe koncerny spożywcze i sieci handlowe, działające również w Polsce, które w tych państwach stosują takie znakowanie zaś w Polsce nie. Wobec powyższego, te same produkty sprzedawane w Polsce oraz w innych państwach UE, mogą być oznakowane w różny sposób. W Polsce producenci sporadycznie podejmują próby znakowania swoich produktów jako „wolne od GMO”. Próby znakowania produktów „wolne od GMO” kończyły się przeważnie negatywnym rozstrzygnięciem sądowym dla producentów. Mając to na uwadze producenci rezygnują z takiego sposobu oznakowania produktów, oczekując na jasne przepisy, które wyeliminują niepewność prawną w tym obszarze.

Projekt ustawy o oznakowaniu produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych oraz o zmianie niektórych innych ustaw przewiduje wprowadzenie dobrowolnego systemu znakowania, które będzie dodatkowym wymaganiem dotyczącym wprowadzanych do obrotu artykułów rolno-spożywczych, o którym mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych.

W projekcie nie przewiduje się utworzenia jednego uniwersalnego znaku lub logo. Kwestia ta pozostaje do dyspozycji producenta, który będzie mógł indywidualnie projektować oznakowanie wykorzystując wytyczne określone w ustawie. Istotną kwestią jest to, że producent znakując wprowadzany do obrotu artykuł rolno-spożywczy jako „wolny od GMO” nie będzie mógł wykorzystać tego oznakowania do promowania tego produktu w sposób podkreślający, że brak GMO oznacza lepszą jakość lub szczególną wartość produktu np. zdrowy, bo „wolny od GMO”.

Oznakowanie „wolne od GMO” będzie mogło być stosowane wyłącznie w przypadku artykułów rolno-spożywczych będących:

- 1) produktami pochodzenia roślinnego albo przetworzonymi produktami pochodzenia roślinnego niezmodyfikowanymi genetycznie, dla których istnieją odpowiedniki, które zostały wpisane jako genetycznie zmodyfikowana żywność lub pasza do rejestru genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy, prowadzonego przez Komisję Europejską na podstawie art. 28 rozporządzenia (WE) nr 1829/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy (Dz. Urz. UE L 268 z 18.10.2003, str. 1, z późn. zm) - rejestr znajduje się pod adresem:
http://ec.europa.eu/food/dyna/gm_register/index_en.cfm,
- 2) produktami pochodzenia zwierzęcego, które zostały pozyskane ze zwierząt lub pochodzą od zwierząt, które nie były żywione paszami genetycznie zmodyfikowanymi w rozumieniu art. 2 pkt 7 rozporządzenia nr 1829/2003 i proces żywienia tych zwierząt jest udokumentowany,
- 3) miodami,
- 4) produktami ekologicznymi, które spełniają warunki określone w pkt 1-3, wytworzonymi zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylającym rozporządzenie (EWG) nr 2092/91 (Dz. Urz. UE L 189 z 20.7.2007, str. 1, z późn. zm.) oraz rozporządzeniem Komisji (WE) nr 889/2008 z dnia 5 września 2008 r. ustanawiającym szczegółowe zasady wdrażania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych w odniesieniu do produkcji ekologicznej, znakowania i kontroli (Dz. Urz. UE L 250 z 18.9.2008, str. 1, z późn. zm.).

W przypadku artykułów rolno-spożywczych kilkuskładnikowych, a wśród składników są takie, które spełniają kryteria określone w pkt 1-4, wówczas oznakowanie „wolne od GMO” może być stosowane na tych artykułach wyłącznie w odniesieniu do konkretnych składników.

Zakłada się też, że producenci w przypadku korzystania z miodu lub ze składników roślinnych wykorzystywanych do wytwarzania artykułów rolno-spożywczych pochodzących z państw, w których dozwolona jest uprawa roślin genetycznie zmodyfikowanych, muszą potwierdzić brak modyfikacji genetycznych świadectwem jakości handlowej, o którym mowa w art. 31 ust. 4 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych.

Ustawa określa też grupę produktów, dla których nie można stosować oznakowania „wolne od GMO”. Do produktów tych należą:

- 1) artykuły rolno-spożywcze będące produktami pochodzenia zwierzęcego pochodzącymi ze zwierząt lub od zwierząt, których proces żywienia nie jest udokumentowany;
- 2) artykuły rolno-spożywcze będące produktami pochodzenia zwierzęcego pochodzącymi ze zwierząt lub od zwierząt, których proces żywienia jest udokumentowany i które były żywione paszami genetycznie zmodyfikowanymi;
- 3) artykuły rolno-spożywcze, które zgodnie z rozporządzeniem 1829/2003 i rozporządzeniem (WE) nr 1830/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. dotyczącym śledzenia i etykietowania genetycznie zmodyfikowanych organizmów oraz śledzenia żywności i pasz wyprodukowanych z organizmów zmodyfikowanych genetycznie i zmieniającym dyrektywę 2001/18/WE (Dz. Urz. UE L 268 z 18.10.2003, str. 24, z późn. zm.) znakuje się jako genetycznie zmodyfikowaną żywność lub genetycznie zmodyfikowaną paszę;
- 4) artykuły rolno-spożywcze, które zgodnie z warunkami określonymi w art. 12 ust. 2 i art. 24 ust. 2 rozporządzenia 1829/2003 nie podlegają obowiązkowi znakowania jako genetycznie zmodyfikowana żywność lub genetycznie zmodyfikowana pasza – są to artykuły zawierające do 0,9 składników GMO w artykule rozpatrywanych odrębnie lub jednego składnika w artykule z zastrzeżeniem, że jego obecność jest przypadkowa lub technicznie nieunikniona;
- 5) żywe zwierzęta.

Z grupy produktów, określonych w pkt 1-5 wyłączone są miody.

Ponieważ znakowanie „wolne od GMO” jest jednym z elementów jakości handlowej, dlatego przepisy ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1604, z późn. zm.) będą stosowane w trakcie kontroli producentów wprowadzających do obrotu artykuły rolno-spożywcze z oznakowaniem „wolne od GMO”.

Jak stanowi art. 3 pkt 4 ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych definicja „obrotu” znajduje się w rozporządzeniu nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającym ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującym Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającym procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. WE L 31 z 01.02.2002, str. 1 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463). Zgodnie z art. 3 ust. 8 tego rozporządzenia, „obrót” to wprowadzanie na rynek, które oznacza m.in. posiadanie żywności w celu sprzedaży zatem dotyczy również tych, którzy oferują produkt konsumentowi finalnemu.

Z kolei producent, w rozumieniu art. 3 pkt. 9 ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, wprowadzający do obrotu artykuły rolno-spożywcze z oznakowaniem „wolne od GMO” ma obowiązek zapewnić w zakresie swojej działalności na każdym etapie produkcji, przetwarzania i dystrybucji identyfikację tego artykułu oraz wszystkich składników i surowców wykorzystywanych do jego wytworzenia w tym posiadać systemy i procedury identyfikujące podmioty, które dostarczyły mu takie artykuły lub składniki i surowce wykorzystywane do ich wytworzenia oraz przez rok od dnia upływu terminu przydatności do spożycia albo daty minimalnej trwałości danego artykułu rolno-spożywczego z oznakowaniem „wolne od GMO” dysponować dowodami potwierdzającymi brak zastosowania w tym artykule organizmów genetycznie zmodyfikowanych.

Niniejsze będzie zapewniać wykonanie wymogu określonego w art. 17 rozporządzenia nr 178/2002, nakładającego na podmioty działające na rynku spożywczym i pasz obowiązek zapewnienia na wszystkich etapach produkcji, przetwarzania i dystrybucji w przedsiębiorstwach będących pod ich kontrolą, zgodność tej żywności i pasz z wymogami prawa żywnościowego właściwymi dla ich działalności oraz kontrolowanie przestrzegania tych wymogów a także wymogu określonego w art. 18 tego rozporządzenia, który nakłada wymóg możliwości śledzenia żywności na wszystkich etapach produkcji, przetwarzania i dystrybucji. Każdy z podmiotów działających na rynku spożywczym, począwszy od producenta, aż do sprzedawcy detalicznego, obarczony jest wobec powyższego obowiązkiem zapewnienia

zgodności oferowanej żywności z wymogami prawa żywnościowego. Wobec powyższego, wszystkie podmioty biorące udział w obrocie środkami spożywczymi są obowiązane zadośćuczynić nadrzędnemu celowi prawa żywnościowego, jakim jest ochrona konsumentów. Nadzór nad jakością handlową artykułów rolno-spożywczych, a w szczególności kontrola artykułów rolno-spożywczych z oznakowaniem „wolne od GMO”, będzie sprawowana przez Inspekcję Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych zgodnie z przepisami ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych.

W zakresie nadzoru nad oznakowaniem „wolne od GMO” w paszach właściwa będzie Inspekcja Weterynaryjna. W tym celu dotychczasowe zadania Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie sprawowania nadzoru nad wytwarzaniem, obrotem i stosowaniem pasz, zostaną poszerzone o nadzór nad paszami z oznakowaniem „wolne od GMO” i w takim zakresie zmieniona zostanie ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1077, z późn. zm.).

Oznakowanie „wolne od GMO” wpisuje się w Program Działań Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na lata 2015 – 2019, gdzie jednym z celów szczegółowych postawiony jest cel „02.04. Poprawa bezpieczeństwa żywności i jej jakości oraz rynkowe ukierunkowanie produkcji”.

Projektowana ustawa nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej zatem nie ma wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projektowana ustawa jest zgodna z prawem Unii Europejskiej i podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w przepisach dotyczących sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.), projekt ustawy zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji.

Projekt został zgłoszony do wykazu prac programowych Rady Ministrów i wpisany tam pod numerem ID 100.

Akceptował

Opracowano
w Departamencie Hodowli i Ochrony Roślin

NACZELNIK WYDZIAŁU

Małgorzata Woźniak

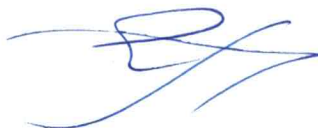
ve. Dyrektora Departamentu

Krzysztof Smaczyński

ZASTĘPCA DYREKTORA

DEPARTAMENTU HODOWLI I OCHRONY ROŚLIN

<p>Nazwa projektu Projekt ustawy o oznakowaniu produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych oraz o zmianie niektórych innych ustaw</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Zdrowia, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Ewa Lech</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Małgorzata Woźniak – naczelnik wydz. zasobów genowych i roślin genetycznie zmodyfikowanych Tel. 623 23 36; malgorzata.wozniak@minrol.gov.pl</p>	<p>Data sporządzenia 26 kwietnia 2017 r.</p> <p>Źródło: Strategia, inicjatywa własna</p> <p>Nr w wykazie prac: UD 100</p>
--	---

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Przepisy umożliwiające oznakowanie produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych jako „wolne od GMO” będą instrumentem prawnym, który umożliwi producentom dobrowolne znakowanie produktów, które nie będą zawierać organizmów genetycznie zmodyfikowanych lub też w procesie ich wytwarzania nie były wykorzystywane organizmy genetycznie zmodyfikowane. Umożliwienie producentom znakowania produktów wytwarzanych w kraju jako „wolne od GMO” jest odpowiedzią na postulaty społeczeństwa domagającego się prawa wyboru oraz potrzebą wzmocnienia promocji polskich produktów, szczególnie artykułów rolno-spożywczych i produktów pochodzenia zwierzęcego, które są wytwarzane bez udziału organizmów genetycznie zmodyfikowanych, zaś ich produkcja opiera się np. o pasze produkowane z rodzimych źródeł białka roślinnego. Oznakowanie „wolne od GMO” jest narzędziem, które tym samym będzie wspierać budowanie bezpieczeństwa białkowego kraju, czyli produkcji rodzimych roślin białkowych, przeznaczonych na cele paszowe jako alternatywa dla importowanej genetycznie zmodyfikowanej śrutu sojowej. Bezpieczeństwo żywnościowe w zakresie dostępności białka paszowego jest celem nadrzędnym polityki gospodarczej każdego kraju, stąd wymaga zapewnienia zróżnicowanych źródeł jego pozyskiwania. Działania służące budowaniu bezpieczeństwa białkowego kraju realizowane są od roku 2010 – poprzez dopłaty bezpośrednie do produkcji roślin białkowych oraz wieloletnie programy naukowo wdrożeniowe obejmujące sektory produkcji roślinnej, żywienia zwierząt gospodarskich oraz ekonomiki rynku roślin białkowych. Zwiększenie powierzchni uprawy roślin strączkowych na nasiona w Polsce oraz wdrażanie postępu biologicznego w zakresie zwiększenia plonowania roślin strączkowych i poprawy wartości odżywczej nasion uważane jest za jedną z ważniejszych dróg prowadzących do zmniejszenia deficytu białka w Polsce. Ponadto, uzależnienie od importu oraz zmieniające się gusta konsumentów, poszukujących produktów krajowych wytwarzanych tradycyjnymi sposobami, oraz konsumentów wyraźnie wyrażających niechęć do stosowania produktów genetycznie zmodyfikowanych, zmuszają rząd do poszukiwania rozwiązań alternatywnych. Wysokobiałkowe gatunki rodzimych roślin strączkowych mogą być źródłem rozwiązania części problemów. Dla krajowej produkcji mięsa wieprzowego, drobiowego, jaj i mleka niezbędne są wysokobiałkowe składniki pasz w ilości około 2 mln t rocznie. Około 80% krajowego rocznego zapotrzebowania na białko pochodzi z importu osiągając wartość nawet do ok. 4 mld zł. w zależności od roku i cen na światowych rynkach. Rodzi to zagrożenie wynikające z dwu przyczyn:

- 1) głównymi eksporterami (72%) śrutu sojowej są Argentyna, Brazylia i USA;
- 2) 45% światowej produkcji soi importują Chiny.

O światowym rynku śrutu sojowej decydują 3-4 koncerny. Zwiększenie produkcji białka z rodzimych źródeł do 50% rocznego zapotrzebowania zapewni tzw. bezpieczeństwo białkowe kraju, dodatkowo pozwoli zaoszczędzić około 1,5 mld zł, a większy areal uprawy roślin strączkowych oraz produkcja pasz z rodzimych składników wykreują nowe miejsca pracy w rolnictwie, małych firmach paszowych i przetwórstwie. Ponadto, około 90% światowej produkcji śrutu sojowej pochodzi z odmian genetycznie modyfikowanych, którym niechętna jest część konsumentów. Wyniki badania opinii publicznej pokazują, że 65% Polaków jest za wprowadzeniem zakazu upraw GMO (badania CBOS Polacy o bezpieczeństwie żywności i GMO, Warszawa 2013) zaś 56,8% Polaków mając wybór, wybrałoby produkt pochodzący od zwierząt karmionych paszą bez GMO (badanie Millward

Brown, Polacy o GMO, rok 2013). Krajowe źródła białka są wolne od GMO, co w powyższym kontekście jest ich zaletą. Jednym z wyników programu wieloletniego Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na lata 2011- 2015 „Ulepszanie krajowych źródeł białka roślinnego ich produkcji, systemu obrotu i wykorzystania w paszach” pokazuje, że pasze oparte na bazie rodzimych źródeł białka są równie cenne od strony żywieniowej dla niektórych grup zwierząt monogastrycznych (drób oraz trzoda chlewna) jak pasze oparte na genetycznie zmodyfikowanej śrucie sojowej.

W tej sytuacji zachętą do stosowania pasz wyprodukowanych bez udziału genetycznie zmodyfikowanej soi może być dobrowolny system oznakowania produktów pochodzenia zwierzęcego od zwierząt i ze zwierząt karmionych paszami bez GMO jako produkty „wolne od GMO”. Takie znakowanie skierowane będzie do producentów i przetwórców żywności, producentów pasz, przedsiębiorstw handlowych funkcjonujących na rynku produktów rolno-spożywczych i będzie uzupełniało działania idące w kierunku intensyfikacji upraw rodzimych roślin białkowych na cele paszowe.

Analizując przepisy UE regulujące zasady znakowania produktów genetycznie zmodyfikowanych, produktów wyprodukowanych z GMO lub zawierających lub składających się z GMO należy zauważyć co następuje. Prawo UE nakłada bezwzględny obowiązek znakowania takich produktów jako produkty GMO jeśli zawierają 0,9% składnika genetycznie zmodyfikowanego w swoim składzie. Wyjątkiem są produkty, które zawierają GMO poniżej poziomu 0,9% pod warunkiem, że obecność GMO jest tam przypadkowa lub technicznie nieunikniona i producent jest w stanie to udowodnić – produkty te traktowane są wówczas, jak produkty konwencjonalne i nie muszą być znakowane. Dla konsumenta oznacza to zaoferowanie produktu uznanego jako konwencjonalny w sytuacji, kiedy może on zawierać nieznaczne ilości GMO w swoim składzie. Kolejną identyfikowaną i dyskutowaną kwestią jest też brak możliwości znakowania produktów pochodzących od zwierząt, które były żywione paszami GMO jako produkty GMO. W tej materii trwają wieloletnie dyskusje dotyczące umożliwienia znakowania produktów pochodzenia zwierzęcego (mięso, jaja, mleko) od zwierząt, które są żywione paszami GMO. Obowiązująca interpretacja przepisów w tym zakresie wyklucza taką możliwość gdyż zgodnie z badaniami naukowymi zmodyfikowane DNA nie przechodzi do organizmu zwierzęcego, tym samym produkt pochodzenia zwierzęcego nie jest GMO. Nie ma możliwości analitycznej kontroli takiego produktu i potwierdzenia w tkankach zwierzęcych modyfikacji genetycznych, które pochodzą z pasz, którymi zwierzęta były karmione. Nie zmienia to faktu, że konsumenci domagają się jednak informacji o sposobie żywienia zwierząt pomimo, że produkt końcowy typu jaja czy mięso nie zawiera GMO. Cześć państw UE wykorzystywała oba przywołane zagadnienia tj. wyłączenie z obowiązku znakowania produktów poniżej 0,9% GMO w składzie produktu oraz brak możliwości znakowania żywności pochodzenia zwierzęcego od zwierząt karmionych paszami GMO tworząc krajowe przepisy regulujące znakowanie „wolne od GMO” i wychodząc tym samym naprzeciw oczekiwaniom swoich konsumentów, którzy domagali się informacji o systemie wytwarzania danego produktu spożywczego oraz informacji, czy w procesie jego wytwarzania były wykorzystywane organizmy genetycznie zmodyfikowane czy nie. Tym samym można podsumować, że w obszarze GMO zharmonizowane są jedynie przepisy regulujące zasady znakowania produktów jako produkty GMO. Przepisy regulujące zasady znakowania produktów jako „wolne od GMO” są niezharmonizowane na poziomie Unii Europejskiej oraz różnią się na poziomach poszczególnych państw UE.

W Polsce odnotowuje się próby znakowania produktów jako „wolne od GMO” Producenci sporadycznie jednak znakują swoje produkty jako „wolne od GMO”, gdyż ten sposób znakowania bywa interpretowany jako niezgodny z prawem ale również nadużywany przez producentów do nieuczciwej reklamy i wyróżnienia produktu w sposób podkreślający jego szczególną właściwość, w sytuacji, kiedy tak oznakowany produkt takich właściwości nie ma. Zagadnienie znakowania „wolne od GMO” powinno być zatem uregulowane w odrębnych przepisach. Zmiana obowiązujących przepisów, które dotyczą produkcji i znakowania produktów spożywczych byłaby zbyt karkołomna ze względu na bardzo dużą liczbę aktów prawnych regulujących kwestie produkcji żywności i zasad jej znakowania jak też rozdrobnionego systemu nadzoru i kontroli w zakresie bezpieczeństwa żywności i nadzoru nad rynkiem środków spożywczych. .

Projekt ustawy o oznakowaniu produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych oraz o zmianie niektórych innych ustaw wpisuje się w Program Działań Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na lata 2015 – 2019, gdzie jednym z celów szczegółowych jest cel „02.04. Poprawa bezpieczeństwa żywności i jej jakości oraz rynkowe ukierunkowanie produkcji” oraz jest zgodny z Ramowym stanowiskiem rządu RP wzmacniając je w działaniach utrzymania Polski jako kraju wolnego od organizmów genetycznie zmodyfikowanych w ramach dostępnych możliwości prawnych. Znakowanie „wolne od GMO” wpisuje się w realizowane przez resort rolnictwa działania mające na celu zwiększenie udziału białka roślinnego do produkcji pasz (programy wieloletnie 2011-2015 „Ulepszanie krajowych źródeł białka roślinnego, ich produkcji, systemu obrotu i wykorzystania w paszach” i 2016 -2020 „Zwiększenie wykorzystania krajowego

białka paszowego dla produkcji wysokiej jakości produktów zwierzęcych w warunkach zrównoważonego rozwoju”) oraz dopłaty bezpośrednie do produkcji roślin białkowych.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Opracowanie nowej ustawy zapewni spójność i czytelność przedsięwzięcia. Ponieważ w prawie krajowym kwestie znakowania produktów uregulowane są w kilku ustawach, zaś nadzór nad produkcją żywności na różnym etapie jej wytwarzania, pakowania i dystrybucji powierzony jest kilku inspekcjom (Inspekcja Weterynaryjna, Inspekcja Handlowa, Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcja Sanitarna, Inspekcja Handlowa), zdecydowano, że przepisy dotyczące znakowania „wolne od GMO” będą uregulowane w odrębnej ustawie. W związku z faktem, że oznakowanie „wolne od GMO” stanowić będzie typową dodatkową dobrowolną deklarację producenta w rozumieniu art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1604 z późn. zm.), a więc będzie elementem jakości handlowej, nadzór nad stosowaniem ww. oznakowania będzie powierzony Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych. Ze względu na potrzebę utworzenia jednolitego i rozpoznawalnego dla konsumenta oznakowania muszą być opracowane jednoznaczne przepisy prawne. Przepisy nowej ustawy zlikwidują dotychczasową niepewność prawną dla producentów, którzy mają wątpliwości, czy obecne prawo daje im gwarancję bezpiecznego znakowania produktów jako „wolne od GMO”, czy też użycie przez nich takiego znakowania będzie traktowane jako niezgodne z prawem.

Przewiduje się, że ustawa wejdzie w życie 30 dni od dnia opublikowania. Projekt wymaga notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w przepisach dotyczących sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039, z późn. zm.).

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Austria – problem uregulowany w odrębnej ustawie (dekret Ministra Zdrowia), szczegóły określające system znakowania zostały wpisane do Austriackiego Kodeksu Żywnościowego. Zakres regulacji obejmuje wszystkie produkty żywnościowe, które są produkowane bez użycia GMO i jako takie mogą być reklamowane. Produkty oznakowane są jako "wolny od GM" lub podobne, np. "wyprodukowane bez inżynierii genetycznej". Z produkcji wolnej od GMO wykluczone są produkty GMO (zawierające poniżej 0,9% GMO) lub produkty wytworzone z użyciem GMO. W procesie produkcji GMO nie mogą być wykorzystane jako żywność i pasza jak również jako substancje wspomagające przetwarzanie żywności, środki ochrony roślin, nawozy, ulepszacze gleby, nasiona i wegetatywny materiał rozmnożeniowy, oraz mikroorganizmy. Wyjątkowo GMO dopuszczone jest do wykorzystania jako produkt z zakresu medycyny weterynaryjnej. Producent ma obowiązek przesłania procesu produkcji, szczególnie udowodnienia, że surowce pochodzące od osób trzecich nie zawierają GMO. Z obowiązków takich wyłączone są procesy produkcyjne, w których nie stosuje się metod GMO (minerały, chemiczne składniki środków ochrony roślin). Gospodarstwa i przedsiębiorstwa wytwarzające produkty w systemie „wolne od GMO” muszą być prowadzone zgodnie z regułami produkcji non GMO (np. mogą zostać wydzielone działy produkcyjne), aby produkcja non GMO została oddzielona w czasie i przestrzeni od produkcji konwencjonalnej. Dla produkcji żywności obowiązują określone wymagania: składniki roślinne stosuje się tylko wtedy, gdy są one wolne od GMO i nie ma ryzyka wystąpienia GMO w plonie. składniki zwierzęce stosuje się tylko od zwierząt pochodzenia non GMO, wyhodowanych przy użyciu metod żywienia określonych w oddzielnych przepisach. Wyjątki dotyczą stosowania substancji, które nie są możliwe do uzyskania w odpowiedniej jakości – inaczej niż tylko w postaci GMO, a ich użycie jest konieczne ze względu na dobrostan zwierząt, wymogi prawne lub produkcja żywności nie jest bez nich możliwa. Zezwolenie na ich użycie następuje w drodze decyzji Komitetu ds. Kodeksu Żywnościowego wspieranego przez grupę ekspertów. Kontrola produkcji „wolnej od GMO” opiera się na śledzeniu procesu wytwarzania produktu i towarzyszącej dokumentacji. Bazą kontroli jest samokontrola przedsiębiorców, ale również kontrola w oparciu o analizę ryzyka prowadzona przez akredytowane zewnętrzne firmy kontrolne. Jeśli metodami analitycznymi zostanie potwierdzona obecność GMO w produktach, kontroli poddana jest skuteczność metod zastosowanych w procesie produkcji. Dla żywności na etykiecie może być stosowane określenie wybrane przez producenta. Dla paszy stosowane jest brzmienie: „Odpowiednie do produkcji żywności bez GMO”. Etykieta musi zawierać informacje o prowadzonym dla produktu systemie kontroli oraz wskazywać podstawę prawną. Zabronione jest stosowanie etykiet wprowadzających w błąd. Nie ma jednego określonego wzoru logo.

Niemcy: problem jest uregulowany jako część prawa federalnego (ustawa o inżynierii genetycznej) (§3a do §7). Znakowanie obejmuje wszystkie produkty, które mogą być oznaczone i reklamowane jako produkty wytworzone bez udziału inżynierii genetycznej (nie tylko bez GMO, ale również bez technik, w których wykorzystywane są GMO np. fermentacja). Jedyną możliwą do zastosowania etykietą to „ohne Gentechnik”. Wyłączeniu podlegają produkty ekologiczne wprowadzane do obrotu i znakowane na podstawie rozporządzenia UE w sprawie rolnictwa ekologicznego (Rozporządzenie (WE) nr 834/2007). Do produkcji żywności lub paszy która będzie oznakowana jako wolna od GMO nie

mogą być używane jakiegokolwiek dodatki, które są oznakowane na podstawie Rozporządzenie (WE) nr 1829/2003 oraz 1830/2003 jako GMO. Nie mogą być również używane składniki, które zgodnie z rozporządzeniem 1829/2003 są zwolnione z obowiązku etykietowania z powodu zawartość GMO poniżej 0,9% lub też kiedy zawartość jest technicznie nieunikniona. Wyjątkiem są jedynie produkty z zakresu medycyny weterynaryjnej. W przypadku żywności lub żywności pochodzenia zwierzęcego, zwierzęta od których żywność pochodzi nie mogą być GMO oraz nie mogą być karmione paszami, które wymagają oznakowania zgodnie z Rozporządzeniem (WE) nr 1829/2003 oraz 1830/2003. Zgodnie z przepisami rozporządzenia dotyczącego rolnictwa ekologicznego (rozporządzenie(WE) 834/2007) odstępstwa możliwe są jedynie na drodze decyzji Komisji Europejskiej. Zwolnienia są możliwe jedynie dla żywności i paszy, dodatków i substancji pomocniczych w przetwórstwie, aromatów, wody, soli, preparatów i mikroorganizmów i enzymów, witamin i aminokwasów, jeśli ich stosowanie jest konieczne, a nie są one dostępne na rynku w innych formach niż wyprodukowane z GMO. Kontrola opiera się na śledzeniu procesu wytwarzania produktu i towarzyszącej dokumentacji. Podstawą jest samokontrola. Nie ustalono zasad odrębnej urzędowej kontroli. Za błędne oznakowanie przewidziane są kary, oraz kara więzienia do jednego roku za niezgodne z prawem wprowadzenie do obrotu produktów (podstawą jest prawo żywnościowe stosowane na poziomie landów).

Francja: problem jest uregulowany w odrębnej ustawie (dekret Ministra Ekonomii, Finansów i Przemysłu).

Nowa ustawa obowiązuje od 1 lipca 2012, wcześniej znakowanie oparte było głównie o inicjatywę przemysłu żywnościowego i koncernów handlowych (np. Carrefour). Informacja o produkcie „wolnym od GMO” może być wykorzystywana w reklamie, etykietowaniu i dokumentacji dotyczącej procesu produkcji i wytwarzania żywności zakwalifikowanej jako "wolna od GMO". Wartości smakowe, żywieniowe, zdrowotne oraz środowiskowe nie są brane pod uwagę jako kryterium produkcji, co można dalej wykorzystywać w reklamach. W produkcji „wolnej od GMO” możliwe jest użycie składników niemodyfikowanych genetycznie lub wyprodukowanych z surowców zawierających poniżej 0,1% GMO, pod warunkiem, że obecność składnika jest technicznie nieunikniona. Następujące substancje nie są dozwolone do stosowania: substancje wspomagające przetwarzanie żywności, dodatki i aromaty (nośniki smakowe). Producenci wytwarzający produkty wolne od GMO zobowiązani są do prowadzenia oddzielnej produkcji w celu uniknięcia zanieczyszczenia. Zwierzęta jak również pasza dla nich powinny być utrzymywane w osobnych budynkach. Jeśli w trakcie procesu wytwarzania zostały zachowane wszelkie środki ostrożności w celu uniknięcia śladowego zanieczyszczenia GMO, ewentualną obecność GMO uważa się za przypadkową lub technicznie nieuniknioną.

W przypadku składników pochodzenia zwierzęcego, wytworzonych w rolnictwie ekologicznym, termin „non GMO” może być stosowany, ale dodać trzeba sformułowanie „zgodnie z przepisami/ rozporządzeniem dotyczącym rolnictwa ekologicznego 834/2007”. W sytuacji, kiedy środki wspomagające przetwarzanie żywności, dodatki lub aromaty nie mają na rynku swoich odpowiedników innych niż te wyprodukowane na bazie GMO, mogą być one zastosowane. Lista takich substancji jest wydana przez KE jako załącznik do rozporządzenia dotyczącego rolnictwa ekologicznego lub przez odpowiedni resort we Francji. Na potrzeby kontroli, dokumentacja dotycząca procesu produkcji powinna być przechowywana przez 5 lat w celu udokumentowania zgodności znakowania z procedurami. Również w pszczelarstwie istnieje konieczność przechowywania przez 5 lat dokumentacji potwierdzającej lokalizację pasiek. W znakowaniu używane są słowa „sans OGM” (bez GMO). Dla żywności opakowanej oznakowanie może być umieszczone na liście składników lub bezpośrednio na opakowaniu. W przypadku produktów nieopakowanych oznakowanie musi być umieszczone na każdej partii towaru. Dla żywności złożonej z kilku składników oznakowanie powinno być umieszczone w najbardziej widocznym miejscu składnika, który stanowi co najmniej 95% masy środka spożywczego. Używanie etykiety sans OGM jest niedozwolone dla produktów wytworzonych z roślin, dla których nie ma wprowadzonych do obrotu gatunków GMO (np. pszenica, jabłka, marchew).

We wszystkich wskazanych państwach ze względu na braki dostępności na rynku UE wystarczających ilości wartościowego białka roślinnego do produkcji pasz, poza białkiem sojowym, dla poszczególnych grup zwierząt (drób, trzoda chlewna, bydło) jak też dla odpowiednich okresów wiekowych zwierząt zostały określone okresy karencji żywieniowej bez GMO, po zastosowaniu których produkcja zwierzęca może zostać uznana jako „wolna od GMO”.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Przetwórcy zajmujący się wytwarzaniem produktów żywnościowych	Ok. 13,8 tys. podmiotów wytwarzających produkty spożywcze	GUS	Bezpośrednie
Producenci rolni sprzedający surowce rolne	850 tys. gospodarstw	GUS	Bezpośrednie
konsumenci żywności	Ludność kraju 38 479 tys. osób (w 2015 r.)	GUS	Pośrednie
duże, średnie i małe wytwórnice pasz	W 2014 r duże – 5, średnie - 34, małe- 79, razem 118	Efekty realizacji obszaru 5 pn. „Ekonomiczne uwarunkowania rozwoju produkcji, infrastruktury rynku i systemu obrotu, a także opłacalności wykorzystania roślin strączkowych na cele paszowe w Polsce” w ramach programu	Bezpośrednie

		wieloletniego na lata 2011-2015 pn. „Ulepszanie krajowych źródeł białka roślinnego, ich produkcji, systemu obrotu i wykorzystania w paszach”	
rolnicy i producenci rolni produkujący nasiona rodzimych roślin strączkowych na cele paszowe	Ok. 200 tys. gospodarstw. O przyznanie wsparcia do upraw wysokobiałkowych za 2015 r. wnioskowało ok. 233 tys. rolników, tj. ok. 17% wszystkich rolników ubiegających się o płatności bezpośrednie.	MRiRW na podstawie danych z ARiMR,	bezpośrednie
Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych	17 organów	przepisy ustawy z dnia 21 grudnia 2000r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (Dz.U. z 2016 poz. 1604 z późn. zm.)	Bezpośrednie
Inspekcja Weterynaryjna	322 organy	przepisy ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1077, z późn. zm.)	Bezpośrednie

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt będzie podlegał szerokim konsultacjom społecznym. O opinię zostaną poproszeni producenci produktów rolnych i spożywczych, organizacje konsumenckie, organizacje ekologiczne, które składały wnioski o potrzebę uregulowania tego zagadnienia, organizacje i związki sektora rolno-spożywczego, handlu, sieci handlowe oraz inne o charakterze gospodarczym.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)
Wydatki ogółem	29,518	29,518	29,518	29,518	29,518	29,518	29,518	29,518	29,518	29,518	29,518	295,18
budżet środków europejskich												
budżet państwa	29,518	29,518	29,518	29,518	29,518	29,518	29,518	29,518	29,518	29,518	29,518	295,18
JST												
pozostałe jednostki (oddzielnie)												
Saldo ogółem (dochody – wydatki)												
budżet środków europejskich												
budżet państwa												
JST												
pozostałe jednostki (oddzielnie)												

Źródła finansowania	<p>Projektowana zmiana będzie wiązała się z koniecznością zwiększenia środków budżetowych określonych w corocznych ustawach budżetowych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) w części 85 – budżety wojewodów, rocznie w kwocie 28 784 000 zł, z przeznaczeniem na: <ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie zatrudnienia w powiatowych i wojewódzkich inspektoratach weterynarii oraz na dostosowanie i funkcjonowanie bazy laboratoryjnej Inspekcji Weterynaryjnej (zakłady higieny weterynaryjnej) - 26 288 000 zł, – zwiększenie zatrudnienia w wojewódzkich inspektoratach jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych - 2 496 000 zł, 2) w części 32 – rolnictwo, rocznie w kwocie 78 000 zł, z przeznaczeniem na zwiększenie zatrudnienia w Głównym Inspektoracie Weterynarii 3) w części 35 – rynki rolne, rocznie w kwocie 656 000 zł, z przeznaczeniem na zwiększenie zatrudnienia w Głównym Inspektoracie Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz dostosowanie bazy laboratoryjnej.
---------------------	---

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń

Zarówno w odniesieniu do Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno- Spożywczych jak i Inspekcji Weterynaryjnej należy podkreślić, że nowe kompetencje wymagają zapewnienia dodatkowych etatów w poszczególnych jednostkach terenowych. Elementem kontroli dopuszczalności stosowania oznakowania „wolne od GMO” będą także badania laboratoryjne prowadzone przez obydwie inspekcje.

Do obliczeń przyjęto następującą kalkulację miesięcznego kosztu zatrudnienia 1 osoby w wymiarze 1 etatu:

- 1) wynagrodzenie brutto – wynagrodzenie zasadnicze +dodatek stażowy (§4020) – 4 500 zł;
 - 2) składki ZUS (§4110) – 770 zł;
 - 3) składki na FP (§4120) – 110 zł;
 - 4) wydatki rzeczowe (utrzymanie stanowiska) – 620 zł.
- Razem koszt 1 etatu – 6 000 zł.

1. Koszty Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

Koszty wiązałyby się z koniecznością zwiększenia zatrudnienia w wojewódzkich inspektoratach JHARS (32 etaty) oraz w Głównym Inspektoracie JHARS (2 etaty dla pracowników laboratoriów podległych Głównemu Inspektoratowi) (34 etaty x 6000 (koszty 1 etatu) x 13 (uwzględniając dodatkowe wynagrodzenie roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej), których łączny koszt roczny wynosi **2 652 000 zł**. W celu zapewnienia właściwej realizacji zadań przez IJHARS w ramach nadzoru nad podmiotami, które wprowadzają do obrotu artykuły rolno-spożywcze z oznakowaniem „wolne od GMO”, konieczne jest zagwarantowanie odpowiednich środków materialnych i osobowych dla tej Inspekcji. Należy uwzględnić, że potencjalnie większość podmiotów działających na rynku spożywczym (zarówno przetwórców żywności, jak i rolników) może być zainteresowana stosowaniem takiego oznakowania. Będzie to wiązało się z tym, że również podczas większości kontroli przeprowadzanych przez IJHARS (w 2015 r. ponad 22 000 kontroli na ryku krajowym) będzie weryfikowana dopuszczalność oznakowania „wolne od GMO”). Uzasadnia to konieczność zwiększenie liczby pracowników bezpośrednio realizujących kontrole o 2 w każdym wojewódzkim inspektoracie, tj. łącznie o 32 etaty.

Baza laboratoryjna IJHARS jest wprawdzie przygotowana do wykonywania ww. badań i nie jest konieczne ponoszenie żadnych dodatkowych kosztów w celu jej dostosowania do realizacji dodatkowego zadania. Należy jednak mieć na uwadze, że wykonanie jednego ww. badania przez laboratorium Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno Spożywczych wiąże się z kosztem ok. 500 zł (koszt w laboratoriach komercyjnych to ponad 800 zł). Przy założeniu, że rocznie badanych byłoby 1000 próbek pobranych w toku kontroli, roczne koszty takich badań wyniosą ok. **500 000 zł**.

Koszty IJHARS (w tys. zł)

2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	razem
3 152	3 152	3 152	3 152	3 152	3 152	3 152	3 152	3 152	3 152	31 520

2. Koszty Inspekcji Weterynaryjnej.

Koszty wiązałyby się z koniecznością zwiększenia z koniecznością zwiększenia zatrudnienia w powiatowych inspektoratach weterynarii (305 etatów), wojewódzkich inspektoratach weterynarii (16 etatów) oraz w Głównym Inspektoracie Weterynarii (1 etat) (322 etaty x 6000 (koszt 1 etatu) x 13 (uwzględniając dodatkowe wynagrodzenie roczne dla pracowników sfery budżetowej), których łączny koszt wynosi **25 116 000 zł**.

W celu zapewnienia realizacji zadań przez Inspekcję Weterynaryjną w ramach nadzoru nad podmiotami, które wytwarzają, prowadzą obrót oraz stosują w żywieniu zwierząt pasze bez GMO, z których to zwierząt pochodzą lub od których pochodzą artykuły rolno-spożywcze z oznakowaniem „wolne od GMO”, również konieczne jest zagwarantowanie odpowiednich środków materialnych i osobowych dla tej Inspekcji. W przypadku konieczności weryfikacji oświadczenia „wolne od GMO” w odniesieniu do produktów rolno-spożywczych pochodzenia zwierzęcego, niezbędne będzie ustalenie czy jego producent wypełnił wymogi ustawy tj. czy można prześledzić proces żywienia zwierząt z i od których uzyskano te produkty. Oprócz samego ustalenia możliwości śledzenia procesu żywienia koniecznym będzie również ustalenie czy w żywieniu tych zwierząt nie stosowano surowców GMO. Na poziomie zakładu produkcyjnego (spożywczego) zaś niezbędne będzie przeprowadzenie identyfikowalności tego produktu przez

organy Inspekcji Weterynaryjnej, aby dotrzeć do właściwego/ych hodowcy/ów. Na poziomie wytwórni pasz dostarczających swoje produkty do takich gospodarstw oprócz identyfikowalności paszy należałoby ustalić pochodzenia składników paszy i uzyskać dowody wskazujące na nieobecność GMO w ich składzie.

W przypadku założenia, że rocznie pobieranych w toku kontroli przez IJHARS byłoby 1000 próbek, zakładając, że w 50% przypadków potwierdzono by stosowanie GMO wbrew deklaracji oraz przy założeniu, że średnio przy żywieniu ww. zwierząt stosowano pasze pochodzące od 5 różnych podmiotów wówczas kontrolami Inspekcji Weterynaryjnej, poza dotychczasowym zakresem, objęte byłoby 2500 podmiotów. Należy jednocześnie wskazać, że w większości przypadków nie byłyby to kontrole planowe uzupełniające kontrole dotychczasowe, jak w przypadku IJHARS, lecz kontrole doraźne, przeprowadzane tylko wyłącznie w związku z podejrzeniem stosowania w żywieniu zwierząt pasz zawierających GMO wbrew oświadczeniu.

Elementem ww. kontroli będą także badania laboratoryjne prowadzone przez Inspekcję Weterynaryjną. Baza laboratoryjna Inspekcji jest wprawdzie przygotowana do wykonywania ww. badań i nie jest konieczne ponoszenie żadnych dodatkowych kosztów w celu jej dostosowania do realizacji dodatkowego zadania. Należy jednak mieć na uwadze, że wykonanie jednego ww. badania przez laboratoria Inspekcji, podobnie jak w przypadku laboratorium IJHARS wiąże się z kosztem ok. 500 zł. Przy założeniu, że rocznie badanych byłoby 2500 próbek pobranych w toku kontroli, roczne koszty takich badań wyniosą ok. **1 250 000 zł.**

Koszty IW (w tys. zł)

2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	razem
26 366	26 366	26 366	26 366	26 366	26 366	26 366	26 366	26 366	26 366	263 660

Łączne roczne koszty związane z realizacją nadzoru nad oznakowaniem „wolne od GMO” wyniosą zatem **29 518 000 zł**, na co składa się kwota 27 768 000 zł wynikająca z konieczności utworzenia 356 dodatkowych etatów oraz 1 750 000 zł wynikająca z konieczności zapewnienia środków na wykonywanie dodatkowych badań laboratoryjnych.

Łączne koszty (w tys. zł)

2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	razem
29 518	29 518	29 518	29 518	29 518	29 518	29 518	29 518	29 518	29 518	295 180

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Skutki

Niemierzalne	(dodaj/usuń)	Stworzenie możliwości promocji produktów wytworzonych bez użycia GMO, skrócenie łańcuchów produkcyjnych oraz promocja żywności na rynku lokalnym, krajowym ale również europejskim. Projekt wzmocni realizację budowania wizerunku Polski jako kraju „wolnego od GMO”, będzie działał na korzyść podnoszenia jakości produktów żywnościowych i utrwalania marki polskiego produktu. Stworzenie możliwości zakupu żywności wyprodukowanej z rodzimych surowców niezmodyfikowanych genetycznie,
	(dodaj/usuń)	

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

X nie dotyczy

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).

- tak
 nie
 nie dotyczy

☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczności.	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy

Komentarz:

9. Wpływ na rynek pracy

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ inne:	☐ demografia ☐ mienie państwowe	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
--	--	---

Omówienie wpływu

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Planuje się, że projektowana ustawa wejdzie w życie 1 stycznia 2018 r.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Przeгляд kosztów i korzyści może być oszacowany po roku od wejścia w życie ustawy. Możliwe do oceny wówczas będzie na ile lokalne struktury zainteresowały się sprzedażą i promowaniem produktów z wykorzystaniem oznakowania „wolne od GMO” lub „wyprodukowane bez udziału GMO”, czy wydzielone/ lub stworzone zostały linie do produkcji pasz. Planowane mierniki:

- liczba wytwórni pasz produkujących pasze na bazie białka bez GMO,
- liczba gospodarstw produkujących nasiona roślin strączkowych na cele paszowe,
- liczba producentów żywności, którzy wprowadzą oznakowanie „wolne od GMO”
- udział na rynku produktów wytworzonych w Polsce oznakowanych jako „wolne od GMO”

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)